

CZESKI SYSTEM KWALIFIKACJI

- 1. WPROWADZENIE ___ 2**
- 2. INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA CZESKI SYSTEM KWALIFIKACJI ORAZ JEGO
ODNIESIENIE DO ERK ___ 3**
- 3. CZESKI SYSTEM KWALIFIKACJI ___ 4**
- 4. CZESKI SYSTEM EDUKACJI ___ 8**
- 5. ZAPEWNIANIE JAKOŚCI ___ 10**
- 6. BIBLIOGRAFIA ___ 11**

1. WPROWADZENIE

Republika Czeska jest demokracją parlamentarną, zgodnie z konstytucją – „suwerennym, jednolitym i demokratycznym państwem prawa, opartym na poszanowaniu praw i wolności człowieka i obywatela”¹. Władzę ustawodawczą pełni dwuizbowy parlament, natomiast wykonawczą: prezydent oraz rząd. W strukturach tego drugiego kluczową rolę w procesie odnoszenia krajowego systemu kwalifikacji do Europejskiej Ramy Kwalifikacji (ERK) pełni Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu².

Liczba mieszkańców	PKB per capita (dol.)	Nakłady na edukację (% PKB)
10 507 566 ³	20 444 ⁴	4,5 ⁵

Prace nad odniesieniem czeskiego systemu kwalifikacji do ERK rozpoczęły się w 2008 r. Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu stworzyło wówczas Krajowy Punkt Koordynacyjny (NCP⁶) i włączyło tę jednostkę organizacyjną w struktury Narodowego Instytutu Edukacji Technicznej i Zawodowej (NUOV) w Pradze⁷. Jednostka ta przygotowała projekt odniesienia istniejącego już krajowego systemu kwalifikacji do ERK oraz przeprowadziła szereg badań nad specyfiką kształcenia ogólnego oraz wyższego, a także nad systemami zapewniania jakości w Czechach. W latach 2008-2010 Czechy włączyły się również do projektu SECCOMPAT⁸, a w latach 2009-2011 – do projektu EQF-Ref⁹.

Należy podkreślić, że w trakcie prac nad odniesieniem czeskiego systemu kwalifikacji do ERK nie stworzono struktury, w stosunku do której używano by terminu „Czeska Rama Kwalifikacji”. W czeskim raporcie referencyjnym oraz innych publikacjach konsekwentnie używany jest termin „krajowy system kwalifikacji”, opisujący istniejącą już wcześniej – złożoną z 14 poziomów – ramę kwalifikacji. Kwalifikacje zdobywane pozaformalnie oraz poprzez uczenie się nieformalne są włączane do systemu jedynie w przypadku tworzenia rejestrów kwalifikacji zawodowych. Czeski system kwalifikacji w niewielkim stopniu opiera się też na metodologii zbliżonej do ERK: zamiast efektów uczenia się, Czesi przypisują do

¹ Art. 1 Konstytucji Republiki Czech

² <http://www.msmt.cz>

³ Czeski Urząd Statystyczny, dane z 31 marca 2012 r.; <http://www.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/population>

⁴ Międzynarodowy Fundusz Walutowy, dane z 2011 r.;

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/01/weodata/weorept.aspx?sy=2007&ey=2017&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=935&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGRDP%2CPPPGRDP&grp=0&a=&pr.x=45&pr.y=10>

⁵ Według danych Banku Światowego na 2009 r.; <http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS>

⁶ W czeskich publikacjach dotyczących procesu referencji używa się też skrótu NCP CZ

⁷ Národní ústav odborného vzdělávání, www.nuov.cz

⁸ Program realizowany w Austrii, Irlandii, Francji, Litwie oraz Czechach, w ramach którego badano kompatybilność krajowych systemów kwalifikacji w tych krajach z ERK

⁹ Program realizowany w Austrii, Bułgarii, Czechach, Finlandii, Niemczech i Holandii, mający ułatwić komunikację między tymi państwami, zachęcić do dzielenia się doświadczeniami dotyczącymi procesu odnoszenia krajowych systemów kwalifikacji do ERK

systemu świadectwa lub dyplomy, poświadczające ukończenie określonych programów nauczania. Nie używają też narzędzia opisu, jakim są deskryptory.

Istniejący obecnie krajowy system kwalifikacji wciąż przechodzi zmiany związane z włączeniem do niego nowych kwalifikacji. W ostatnich latach dotyczyło to w szczególności rozwoju ramy kwalifikacji w odniesieniu do kwalifikacji nadawanych w obszarze szkolnictwa wyższego. Proces ten zakończył się w połowie 2012 roku i obecnie trwają prace nad samooceną (*self-referencing*) tego projektu.

2. INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA CZESKI SYSTEM KWALIFIKACJI ORAZ JEGO ODNIESIENIE DO ERK

Odpowiedzialność za proces referencji krajowego systemu kwalifikacji do ERK ponosi **Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu**. Opracowuje ono wszystkie programy nauczania dla placówek edukacyjnych z obszaru edukacji podstawowej oraz średniej. Dla placówek z obszaru kształcenia wyższego programy kształcenia muszą zostać zaakceptowane przez odpowiednią komisję akredytacyjną¹⁰. W sierpniu 2010 r. Ministerstwo Edukacji przygotowało harmonogram działań dla procesu referencyjnego, w tym zadania dla wszystkich instytucji, które będą go realizować. Ministerstwo Edukacji – wraz z Ministerstwem Pracy – jest również odpowiedzialne za rozwój Krajowego Systemu Stanowisk Pracy (NSP), czyli listy wszystkich typów specjalizacji zawodowych, jakie są uznawane w Czechach. Docelowo ma ona zastąpić funkcjonujący obecnie system informacyjny, dotyczący rynku pracy – Zintegrowany System Standardowych Stanowisk Pracy (ISTP¹¹).

Jednak kluczową rolę w procesie odnoszenia czeskiego systemu kwalifikacji do ERK odgrywa czeski **Krajowy Punkt Koordynacyjny (NCP)**. Jednostka ta zajmuje się bieżącym zarządzaniem i koordynacją procesu referencji. Składa się z trzech komórek: Grupy Roboczej Krajowego Punktu Koordynacyjnego¹², Grupy Doradczej oraz Narodowej Rady ds. Kwalifikacji – Grupy Roboczej ds. Implementacji ERK¹³.

W skład **Grupy Doradczej przy czeskim Krajowym Punkcie Koordynacyjnym** wchodzi następujące instytucje: Centrum Badań nad Wyższym Wykształceniem, Czesko-Morawska Konfederacja Związków Zawodowych, Czeska Izba Handlu, władze regionalne regionu Usti, Uniwersytet Masaryka, Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych, Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu, Czeska Konfederacja Handlu i Turystyki oraz Konfederacja Przemysłu Republiki Czeskiej. Grupa pełni funkcje doradcze i konsultacyjne, m.in. oceniając rekomendacje NCP oraz ich wpływ na grupy docelowe, wspierając i konsultując przepływ

¹⁰ Zob. rozdział „Zapewnianie jakości”

¹¹ www.istp.cz

¹² NUOV NCP Working Group

¹³ National Council for Qualifications EQF Implementation Working Group

informacji dotyczących systemów kwalifikacji oraz współpracując przy harmonizacji procedur dotyczących kwalifikacji.

Z kolei w skład **Narodowej Rady ds. Kwalifikacji – Grupy Roboczej ds. Implementacji ERK** wchodzi – poza NUOV – następujące instytucje: Centrum Badań nad Wyższym Wykształceniem, Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych, Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu, Rada Instytucji ds. Wyższego Wykształcenia oraz Konfederacja Przemysłu Republiki Czeskiej. Zajmuje się ona analizą procesu referencyjnego, w szczególności w odniesieniu do przypisywania do ERK systemu kwalifikacji nadawanych w obszarze kształcenia zawodowego.

Jak już wspomniano, NCP jest częścią **Narodowego Instytutu Edukacji Technicznej i Zawodowej (NUOV)** – instytucji, która również bierze udział w procesie referencyjnym, m.in. reprezentując Czechy w Grupie Doradczej ds. ERK (*EQF Advisory Group*). NUOV ma przede wszystkim wspierać rozwój edukacji technicznej w Czechach – w tym celu analizuje struktury oraz standardy jakościowe w szkołach technicznych, a także śledzi osiągnięcia ich absolwentów na rynku pracy, przygotowuje programy nauczania dla nich oraz oferuje porady i wskazówki dla uczniów oraz rodziców. Stanowi też ogólnodostępne źródło informacji dotyczących kształcenia w szkołach podstawowych, średnich i wyższych.

3. CZESKI SYSTEM KWALIFIKACJI

W Czechach funkcjonują dwie ramy kwalifikacji, które wspólnie tworzą krajowy system kwalifikacji. Pierwsza z nich obejmuje wszystkie obszary kształcenia – podstawowe, średnie, zawodowe oraz wyższe – i jest oparta na **Klasyfikacji Typów Programów Nauczania (KKOV)**, która obejmuje w sumie czternaście poziomów opisywanych wybranymi literami – od B do V. Są to tzw. kody KKO V. Do tej ramy przypisuje się wyłącznie kwalifikacje zdobyte w procesie edukacji formalnej, poświadczone świadectwami lub dyplomami ukończenia konkretnych programów nauczania – zgodnie z Ustawą o Edukacji oraz Ustawą o Wyższej Edukacji.

Druga rama kwalifikacji – złożona z ośmiu poziomów i bezpośrednio nawiązująca do ERK – oparta jest na **Krajowym Rejestrze Kwalifikacji Zawodowych (NSK)** i obejmuje tzw. częściowe oraz pełne kwalifikacje związane z wykonywaniem danego zawodu. Każdy z kolejnych poziomów jest opisywany za pomocą kompetencji. Ta sama klasyfikacja stosowana jest do opisu stanowisk w Krajowym Rejestrze Stanowisk Pracy. W tym przypadku – na podstawie Ustawy o Weryfikacji i Uznawaniu Efektów Dalszej Edukacji¹⁴ – istnieje możliwość włączania do rejestru niektórych kompetencji uzyskanych w sposób pozaformalny lub poprzez uczenie się nieformalnie.

¹⁴ Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů

Poniższa tabela pokazuje wzajemne odniesienie obu ram kwalifikacji, tworzących czeski system kwalifikacji. Ujęte w niej kody KKOV oznaczają świadectwa lub dyplomy nadawane w szkolnictwie ogólnym, średnim i zawodowym po spełnieniu wymagań Ustawy o Edukacji (B, C, E, H, J, K, L, M, N, P) lub w szkolnictwie wyższym po spełnieniu wymogów Ustawy o Wyższej Edukacji (R, T, V). Z kolei ośmiostopniowa struktura ramy tworzonej przez Krajowy Rejestr Kwalifikacji Zawodowych składa się z poziomów opisywanych za pomocą kompetencji (w odniesieniu do NSK deskryptor ten oznacza zbiór wyspecjalizowanych wymagań, które należy spełnić, by móc pracować na danym stanowisku pracy, co obejmuje również posiadanie potrzebnej wiedzy i umiejętności).

Tabela 1. Poziomy KKOV i NSK

Poziom KKOV	Poziom NSK
V	8
T	7
N, P, R	6
-	5
K, L, M	4
E, H	3
C, E, J	2
B	1

Źródło: „National Referencing Report of the Czech Republic”, June 2011

Poziomy KKOV zostały również odniesione do ERK. Prezentuje to poniższa tabela, zawierająca również przykłady świadectw, egzaminów i dyplomów przypisywanych do poziomów KKOV. Warto w tym miejscu zauważyć, że w czeskim systemie edukacyjnym nie istnieją kwalifikacje, które Czesi przypisałiby do poziomu 5 ERK.

Tabela 2. Odniesienie Klasyfikacji Typów Programów Nauczania do ERK

ERK	KKOV	Świadectwa, egzaminy i dyplomy
1	B	Kształcenie specjalne Ukończenie programu nauczania w szkole specjalnej – 10 lat
2	C	Kształcenie średnie na niższym poziomie Ukończenie programów nauczania podstawowego i średniego – 9 lat Kształcenie średnie na wyższym poziomie 1- lub 2-letni program nauczania dla absolwentów szkół specjalnych
	J	Kształcenie średnie na wyższym poziomie bez uzyskania świadectwa praktykanta – 2 lata nauki w szkole średniej wyższego poziomu
	E	Kształcenie średnie na wyższym poziomie ze świadectwem praktykanta przede wszystkim dla uczniów niepełnosprawnych – 2 lata nauki w szkole średniej wyższego poziomu
3	E	Kształcenie średnie na wyższym poziomie ze świadectwem praktykanta przede wszystkim dla uczniów niepełnosprawnych – 3 lata nauki w szkole średniej wyższego poziomu
	H	Kształcenie średnie na wyższym poziomie ze świadectwem praktykanta 3 lata nauki w szkole średniej wyższego poziomu

4	K	Kształcenie średnie z egzaminem maturalnym Edukacja ogólna (gimnazjum) – 4 lata nauki w szkole średniej wyższego poziomu
	L	Kształcenie średnie z egzaminem maturalnym Edukacja zawodowa wraz ze szkoleniem praktycznym – 4 lata nauki w szkole średniej wyższego poziomu
		Dodatkowa nauka prowadząca do zdania egzaminu maturalnego 2 lata nauki po uzyskaniu świadectwa praktykanta
M	Kształcenie średnie z egzaminem maturalnym Edukacja zawodowa – 4 lata nauki w szkole średniej wyższego poziomu	
6	N	Zawodowe kształcenie wyższe DiS. – 3–3.5 roku kształcenia wyższego
	P	Kształcenie w konserwatoriach DiS. – 2 lata kształcenia wyższego
	R	Dyplom licencjata Bc. oraz BcA. – 3-4 lata kształcenia wyższego
7	T	Dyplom magistra Mgr., MgA., Ing., arch., MUDr., MDDr., MVDr., JUDr., PhDr., RNDr., Pharm.Dr., ThLic., and ThDr. – 2-3 lata kształcenia wyższego po uzyskaniu dyplomu licencjata lub 4-6 lat kształcenia wyższego
8	V	Dyplom doktora Ph.D., Th.D. – 3-4 lata kształcenia wyższego po uzyskaniu dyplomu magistra

Źródło: „National Referencing Report of the Czech Republic”, June 2011

W obecnej chwili w czeskim systemie kwalifikacji deskryptory stosowane są w bardzo ograniczonym stopniu. Prowadząc prace nad odniesieniem krajowego systemu kwalifikacji do ERK Czesi porównywali do deskryptorów ERK (uszeregowanych w kategoriach „wiedza”, „umiejętności”, „kompetencje”) wymagania dotyczące efektów uczenia się zawarte programach nauczania dla szkół podstawowych i średnich publikowanych przez Ministerstwo Edukacji. W wyniku tych prac wywnioskowano, że deskryptory ERK i zawartość czeskich programów nauczania są zgodne: kwalifikacje opisywane są w języku efektów uczenia się, a proces nauki jest interpretowany wszechstronnie, obejmując wiedzę i umiejętności w ujęciu kognitywnym, fizycznym oraz społecznym¹⁵, które w połączeniu tworzą kompetencje.

Podobne wnioski wyciągnięto w odniesieniu do kształcenia wyższego: uznano, że kwalifikacje uzyskiwane w czeskich szkołach wyższych odpowiadają poziomom 6-8 ERK oraz cyklom 1-3 Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Wymagania związane z uzyskaniem kwalifikacji z obszaru szkolnictwa wyższego (N, P, R, T, V według klasyfikacji kodów KKO) są ujęte w Ustawie o Wyższej Edukacji i są kompatybilne z deskryptorami ERK – choć, jak zastrzeżono, deskryptory ERK oraz Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego obejmują więcej wymagań niż ujęto w czeskim prawodawstwie (np. komunikacja, formułowanie ocen, przygotowanie do dalszego kształcenia) lub są zdefiniowane w bardziej obszerny sposób. Mimo to, zbliżone wymagania związane z uzyskaniem danej kwalifikacji można odnaleźć w opisach poszczególnych programów kształcenia.

Metodologicznie najbliższym ERK elementem czeskiego systemu kwalifikacji jest „rama” oparta na Krajowym Rejestrze Kwalifikacji Zawodowych (NSK). Składa się ona z ośmiu

¹⁵ „National Referencing Report of the Czech Republic”, June 2011, s. 32-33

poziomów bezpośrednio odnoszących się do poziomów ERK, jak zilustrowano to w poniższej tabeli.

Tabela 3. Odniesienie poziomów NSK do ERK

Poziomy NSK	Poziomy ERK
8	8
7	7
6	6
5	5
4	4
3	3
2	2
1	1

„Rama” NSK jest oparta na efektach uczenia się. Zastosowane deskryptory mają opisywać wymogi stosowane w odniesieniu do działań danej osoby podejmującej pracę na określonym stanowisku. Deskryptory poszczególnych poziomów zostały opracowane w oparciu o deskryptory ERK, tak by zapewnić kompatybilność obu struktur. Należy jednak podkreślić, że deskryptory NSK nie zostały podzielone na „wiedzę”, „umiejętności” i „kompetencje”. W poniższej tabeli znajduje się porównanie deskryptorów NSK i ERK na przykładzie poziomu 2 obu ram.

Tabela 4. Deskryptory poziomu 2 NSK i ERK.

Poziom NSK/ERK	Deskryptor NSK	Deskryptory ERK
2	<p>Znajomość materiałów potrzebnych dla wykonania określonej pracy.</p> <p>Dobór właściwych narzędzi, materiałów itd. spośród różnych opcji, dla użycia w ramach konkretnej procedury lub metody.</p> <p>Ocena jakości wytwarzanych produktów lub świadczonych usług.</p> <p>Identyfikacja problemów, które pojawiają się w trakcie wypełniania instrukcji.</p> <p>Wypełnianie instrukcji w sytuacjach standardowych, przy minimalnej zmianie warunków.</p>	<p>WIEDZA Podstawowa wiedza faktograficzna w danej dziedzinie pracy lub nauki.</p> <p>UMIEJĘTNOŚCI Podstawowe kognitywne i praktyczne umiejętności potrzebne do korzystania z istotnych informacji w celu realizacji zadań oraz rozwiązywania rutynowych problemów przy użyciu prostych zasad i narzędzi.</p> <p>KOMPETENCJE Praca lub nauka pod nadzorem, o pewnym stopniu autonomii.</p>

Źródło: „National Referencing Report of the Czech Republic”, June 2011

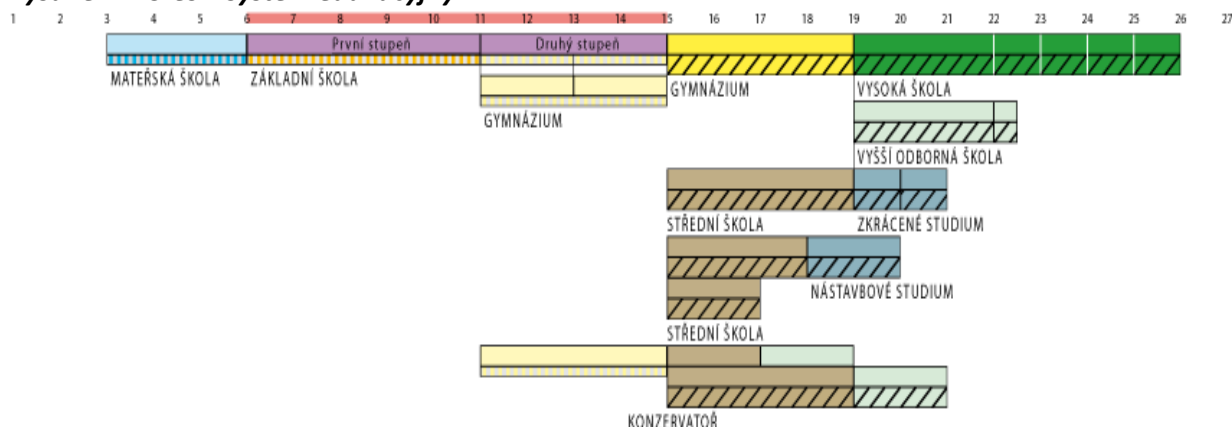
Należy tu wspomnieć, że opisany powyżej system kwalifikacji jest stale rozwijany, a konieczność stworzenia jednolitej i wszechstronnej krajowej ramy kwalifikacji nie jest

kwestionowana. Trwają prace nad stworzeniem deskryptorów dla obszaru edukacji ogólnej. Od 2009 r. Trwają prace nad projektem Czeskiej Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Q-Ram), w ramach której stworzono deskryptory dla kwalifikacji nadawanych w ramach kształcenia wyższego, odpowiadające deskryptorom poziomów 5-8 ERK. Są one podzielone na wiedzę zawodową, umiejętności zawodowe i ogólne kompetencje. Instytut Badań nad Edukacją¹⁶ opracował też propozycje deskryptorów dla kwalifikacji nadawanych w szkolnictwie podstawowym i średnim, odpowiadających poziomom 1-4 ERK. Propozycja ta obejmuje trzy kategorie deskryptorów: akademickie (wiedza, strategie nauki, metody rozwiązywania problemów, przetwarzanie informacji, umiejętności lingwistyczne, technologia informatyczna i komunikacyjna), związane z wykonywaniem pracy (umiejętności, zachowanie bezpieczeństwa, użycie narzędzi, praca zespołowa, ocena rezultatów pracy, znajomość rynku pracy) oraz społeczne (relacje społeczne, komunikacja, normy prawne i społeczne). Docelowo opisane powyżej projekty mają się stać fundamentami przyszłej Czeskiej Ramy Kwalifikacji.

4. CZESKI SYSTEM EDUKACJI

Czeski system edukacji obejmuje kształcenie podstawowe, średnie (podzielone na dwa poziomy: niższy i wyższy), zawodowe, wyższe oraz ustawiczne. Nauka w szkołach podstawowych oraz szkołach średnich poziomu niższego jest obowiązkowa i trwa w sumie 9 lat. Uczniowie rozpoczynają naukę w 6. roku życia. Czeski system edukacyjny ilustruje poniższy rysunek, który uwzględnia rozmaite typy szkół oraz zawiera odniesienie do Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Wykształcenia (ISCED).

Rysunek 1. Czeski system edukacyjny.

¹⁶ <http://en.vuppraha.cz/>

Pre-primary education <i>For which the Ministry of Education is not responsible</i>	General lower secondary education	Tertiary education - ISCED 5A
Pre-primary education <i>For which the Ministry of Education is responsible</i>	Vocational lower secondary education	Tertiary education - ISCED 5B
Primary education	General upper secondary education (ISCED 3)	Part-time or combined school and workplace courses
Single structure education: integrated primary and lower secondary	Vocational upper secondary education (ISCED 3)	
Compulsory full-time education	Additional year	Study abroad
Compulsory part-time education	-/n/- Compulsory work experience + its duration	Allocation to the ISCED levels: ISCED 0 ISCED 2 ISCED 1

Źródło: Eurydice

Po zakończeniu 5-letniej nauki w **szkołach podstawowych** uczniowie podejmują naukę w **szkołach średnich niższego poziomu**. Mogą też wybrać niektóre wyspecjalizowane gimnazja lub konserwatoria, w obszarze edukacji ogólnej kształcące na poziomie szkoły średniej niższego stopnia. W szkołach podstawowych i średnich niższego stopnia istnieją też klasy specjalne lub oferujące programy nauczania z niektórych przedmiotów dostosowane do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

Podejmując naukę w **szkołach średnich wyższego poziomu** uczniowie dokonują wyboru między kształceniem ogólnym, a zawodowym. Mogą w nich uzyskać trzy rodzaje wykształcenia: wykształcenie średnie wyższego poziomu (kod J w klasyfikacji KKO), wykształcenie średnie na wyższym poziomie ze świadectwem praktykanta (kod E oraz H) oraz wykształcenie średnie z egzaminem maturalnym (kody K, L, M). Pierwsze uzyskuje się w szkołach zawodowych i zostało przewidziane dla uczniów, którzy nie zdołali ukończyć szkoły średniej niższego poziomu lub dla uczniów szkół specjalnych i obejmuje 1- lub 2-letni program nauczania zorientowany przede wszystkim na umiejętności praktyczne. Drugie – również uzyskiwane w szkołach zawodowych – zostało przewidziane dla uczniów, którzy ukończyli szkołę średnią niższego poziomu oraz 2- lub 3-letni program nauczania szkoły średniej wyższego poziomu i mają zamiar wejść na rynek pracy. W tym przypadku świadectwo praktykanta uzyskuje się po zdaniu egzaminu, podczas którego należy udowodnić, że jest się przygotowanym do wykonywania danego zawodu. Trzeci rodzaj wykształcenia średniego został zaprojektowany dla uczniów szkół średnich wyższego poziomu, ogólnych i zawodowych, którzy zamierzają zarówno wejść na rynek pracy, jak i kontynuować naukę w szkołach wyższych.

Wymogiem podjęcia **studiów wyższych** jest posiadanie świadectwa maturalnego oraz zdanie egzaminów wstępnych przewidzianych indywidualnie przez daną szkołę wyższą. W 2010 r. w Czechach funkcjonowały 72 instytucje tego typu – 26 placówek publicznych, 44 prywatne oraz dwie uczelnie prowadzone przez ministerstwa rządowe. Studia, stacjonarne lub eksternistyczne, kończą się zdaniem egzaminu państwowego zazwyczaj mającego formę obrony pracy licencjackiej, magisterskiej lub doktorskiej. W zależności od programu kształcenia studia licencjackie mogą trwać od 3 do 4 lat, studia magisterskie (przy uwzględnieniu cyklu zintegrowanego) od 4 do 6, a studia doktorskie – zwykle 2 lata.

Zawodowe kształcenie wyższe można zdobyć zarówno w ciągu ostatnich dwóch lat nauki w konserwatoriach, jak i podczas studiów na zawodowych uczelniach wyższych. Również w tym przypadku dla podjęcia nauki konieczne jest posiadanie świadectwa maturalnego oraz zdanie egzaminów wstępnych (wyjąwszy przypadek konserwatoriów). Nauka trwa od 3 do 3,5 roku oraz może mieć formę stacjonarną, wieczorową, eksternistyczną lub elektroniczną. Kończy się uzyskaniem “absolutorium”, w skład którego wchodzi egzaminy końcowe z poszczególnych przedmiotów zawodowych, egzamin ze znajomości języka obcego oraz obrona pracy dyplomowej – oraz nadaniem tytułu “dyplomowanego specjalisty” (DiS).

Kształcenie ustawiczne w czeskim systemie edukacyjnym jest zorientowane na uzupełnianie wykształcenia dorosłych w zakresie nowej wiedzy i umiejętności, które uzupełniałyby posiadane już kwalifikacje – zwłaszcza te potrzebne z punktu widzenia obecności na rynku pracy. Należy tu jednak podkreślić, że w Czechach ten obszar edukacji nie został precyzyjnie zdefiniowany. Zalicza się do niego szkolenia służące odnowieniu lub zmianie kwalifikacji; szkolenia z zakresu kształcenia ustawicznego m.in. dla personelu pedagogicznego, urzędników cywilnych, pracowników społecznych i służby zdrowia; kształcenie wymagane regulacjami (np. kursy dla specjalistów określonego typu, służące do zdobycia nowej wiedzy czy umiejętności wymaganych w ramach nowych regulacji prawnych dla danego zawodu) oraz adresowane do osób dorosłych programy kształcenia wyższego, służące rozwojowi osobistemu lub zawodowemu.

5. ZAPEWNIANIE JAKOŚCI

W czeskim systemie edukacyjnym odpowiedzialność za zapewnianie jakości spoczywa na władzach państwowych, w szczególności – **Ministerstwie Edukacji, Młodzieży i Sportu**. Co cztery lata ministerstwo przygotowuje długoterminowy plan dalszego rozwoju systemu, a także publikuje raporty strategiczne, w których ujęte są zasady i procedury związane z zapewnianiem jakości.

Kluczową instytucją w systemie zapewniania jakości jest **Inspektorat Czeskich Szkół (CSI)** – agencja rządowa podlegająca bezpośrednio Ministerstwu Edukacji. Inspektorat odpowiada za zewnętrzną ocenę systemu edukacyjnego jako całości, poszczególnych instytucji wchodzących w jego skład, a także poszczególnych kwestii szczegółowych, związanych z funkcjonowaniem systemu edukacyjnego. Wraz z NUOV i UIV (Instytut Informacji Edukacyjnej) Inspektorat reprezentuje Czechy w EQAVET. Pełni również rolę krajowego punktu referencyjnego dla EQAVET. To również instytucja, która ponosi pełną odpowiedzialność za zapewnianie jakości w szkołach podstawowych, średnich oraz na wyższych uczelniach zawodowych.

Zatwierdzanie programów nauczania oraz prawa poszczególnych szkół wyższych do nadania stopni naukowych – podobnie jak i ogólne kryteria zapewniania jakości

kwalfikacji, jakie można zdobyć w czeskim systemie edukacyjnym – jest domeną **Komisji Akredytacyjnej**. Jej członków (21 osób, ogólnie uznawanych za ekspertów) powołuje rząd na wniosek Ministerstwa Edukacji. Komisja zatwierdza programy nauczania na okres dziesięciu lat, umożliwiając odnowienie akredytacji po upływie tego czasu. W podobny sposób działa druga, również 21-osobowa, **Komisja Akredytacyjna dla Wyższego Kształcenia Zawodowego (AK VOV)**. Jej członkowie również są rekomendowani przez Ministerstwo Edukacji i posiadają doświadczenie zarówno z zakresu edukacji, jak i z dziedziny przemysłu i gospodarki.

Częściową odpowiedzialność za system zapewniania jakości ponoszą również władze lokalne, w gestii których często leży prowadzenie lokalnych placówek edukacyjnych. Dostawcy usług edukacyjnych – władze centralne, regionalne i lokalne, oraz inne organizacje i osoby – są zobowiązane do prowadzenia bieżącego monitoringu działań podległych sobie placówek, w tym jakości kształcenia, zarządzania personelem, finansami i obiektami należącymi do danej placówki. Szkoły są również zobowiązane do samooceny.

W procesie zapewniania jakości biorą również udział partnerzy społeczni, np. w procesie przygotowywania programów nauczania uczestniczą instytucje, takie jak Izba Handlowa lub Konfederacja Przemysłu Republiki Czeskiej.

6. BIBLIOGRAFIA

Akty prawne:

Konstytucja Republiki Czech; <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/czechy-a.html> (tekst w języku polskim)

Ustawa o Weryfikacji i Uznanii Rezultatów Dalszej Edukacji (wraz z nowelizacjami); <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakon-c-179-2006-sb>

Publikacje:

“National Referencing Report of the Czech Republic”, June 2011

“Czech Republic – National Case Study On the Implementation of the EQF and on the Preparation for the National Referencing Report”

“National Report on the Implementation of the Bologna Process” (2008)

Strony internetowe:

<http://www.czso.cz/>

<http://data.worldbank.org/>

<http://ec.europa.eu/>

<http://www.imf.org/>

<http://www.istp.cz/>

<http://www.msmt.cz/>

<http://www.narodni-kvalifikace.cz/>

<http://www.nuov.cz/>

<https://webgate.ec.europa.eu/>